

Ažurirano: 6. aprila 2020.

Mere suzbijanja ekonomskih posledica pandemije COVID-19

Pregled i komparativna analiza

Filip Mikanović
Marko Kolar

www.cmjp.rs

Sadržaj

Uvod	1.
Širenje virusa i najteže pogođene oblasti	2.
Potencijalne ekonomske posledice	3.
Mere fiskalne i monetarne intervencije	4.
SAD	5.
Evropa	6.
Azija	7.
Srbija	8.
Analiza scenarija	9.
Zaključak	10.

Uvod

ŠTA JE COVID-19? COVID-19 (Sars-Cov-2) pripada velikoj grupi koronavirusa koji mogu inficirati ljude i životinje. Kod ljudi, ovi virusi mogu izazvati niz respiratornih problema, od obične prehlade do mnogo ozbiljnijih oboljenja. Donedavno najpoznatija epidemija koronavirusa bila je epidemija teškog akutnog respiratornog sindroma (Sars) koja je izbila u Kini 2002. godine.

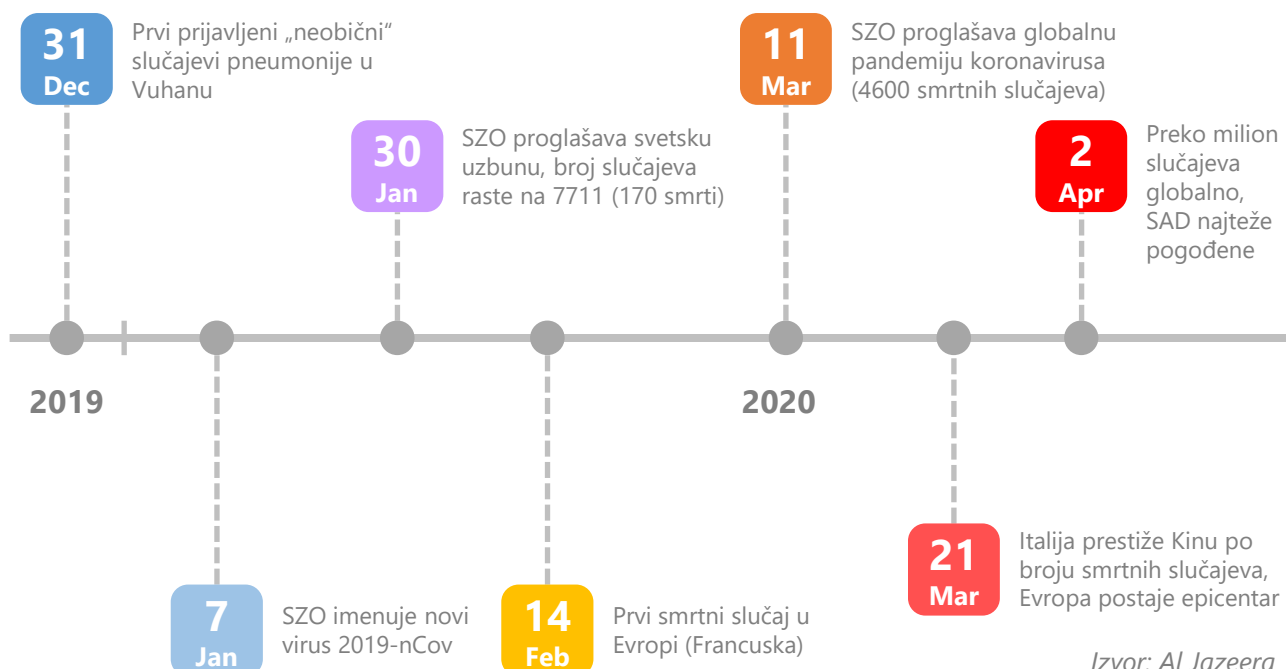
KOJI SU SIMPTOMI? Najveći broj obolelih od virusa COVID-19 prijavljuje blage simptome kao što su povišena telesna temperatura ($\approx 90\%$ slučajeva), suv kašalj ($\approx 67\%$) i umor ($\approx 40\%$), dok određen broj zaraženih ne oseti nikakve simptome. Sa druge strane, oko 14% slučajeva razvije teže oblike pneumonije, dok oko 6% dođe do kritičnog stadijuma gde je potrebna pomoć respiratora. Procenjena stopa smrtnosti je oko 4%.

KAKO JE NASTAO? Prvi slučajevi su zvanično prijavljeni 31. decembra 2019. u Vuhanu u Kini. Veruje se da je zaraza nastala na jednoj od „vlažnih pijaca“ u Vuhanu, gde je došlo do prve transmisije vrste koronavirusa (koja se nalazi u slepim miševima) na ljude. Zbog veoma efikasne direktne i indirektna međuljudske transmisije, epidemija se ubrzo proširila i na ostatak sveta. Svetska zdravstvena organizacija (SZO) proglasila je globalnu pandemiju 11. marta 2020. godine.

POSTOJI LI VAKCINA? Trenutno oko 25 globalnih institucija i kompanija radi na razvoju vakcine za COVID-19. Uprkos rekordno brzom napretku ka kliničkom testiranju, procene su da bi vakcina mogla biti dostupna široj javnosti tek za 12 do 18 meseci. Takođe, iako je potvrđeno da se nakon preležane bolesti stiče određen imunitet, još nije sigurno koliko dugo imunitet traje.

KLJUČNI IZAZOVI: Nastavljeno ubrzano širenje virusa uprkos merama socijalnog distanciranja i izolacije koje su države preduzele; nepouzdanost podataka o tačnom broju obolelih (asimptomatičnih) slučajeva; kapaciteti zdravstvenih sistema za borbu protiv virusa; razvoj i dužina trajanja imuniteta na virus.

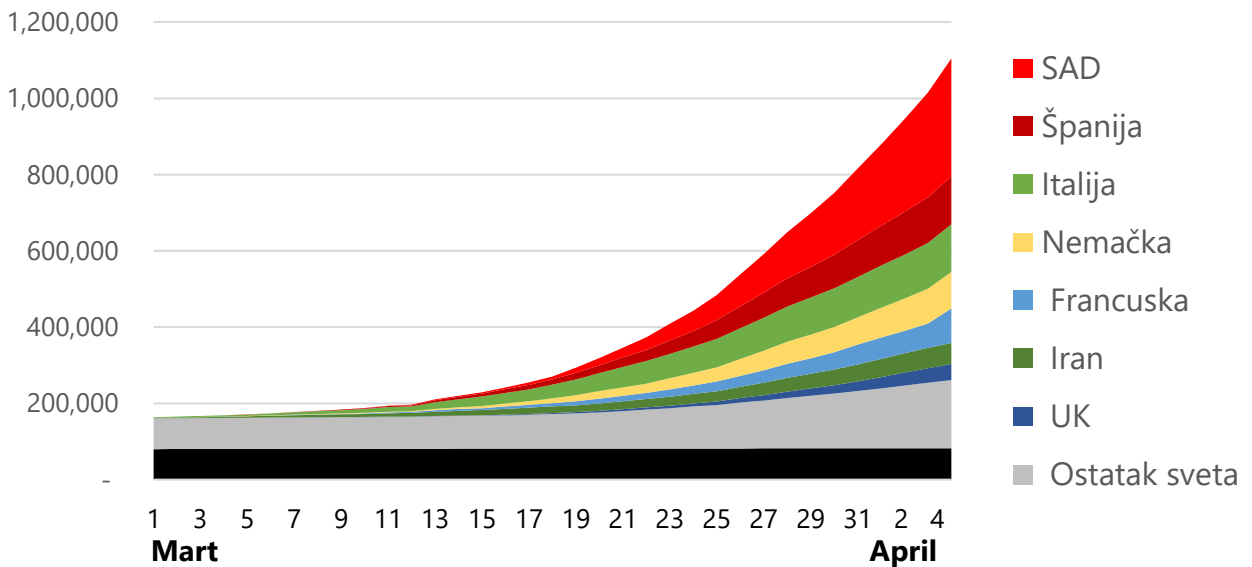
Pregled bitnih događaja

Izvor: Al Jazeera

Širenje virusa

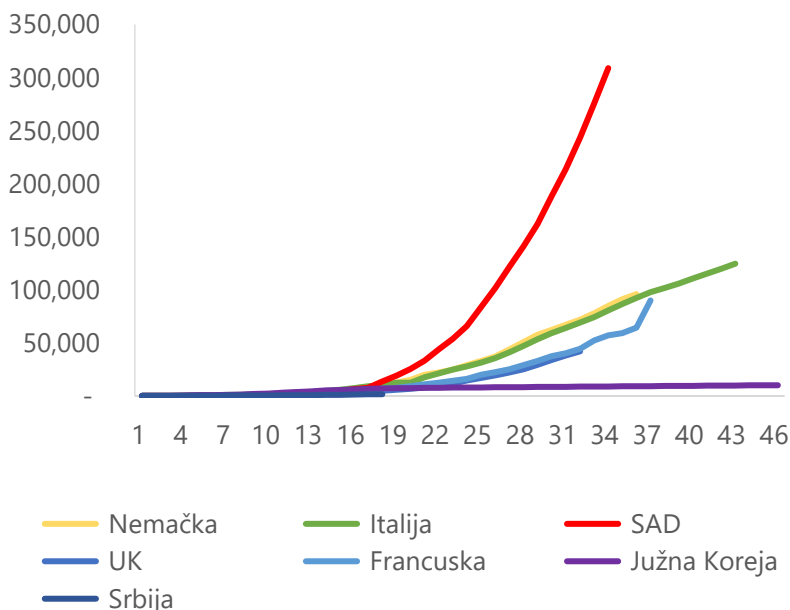
Dnevni kumulativni broj slučajeva (mart-april)

Izvor: HDX

Tri meseca nakon pojave prvih slučajeva, Kina i ostale zemlje Dalekog istoka su uspele da suzbiju dalje širenje virusa, uglavnom kroz mere povećane kontrole i nadzora transmisije među lokalnim i uveženim slučajevima. Mere socijalnog distanciranja i izolacije u Evropi ispoljavaju prve efekte u aprilu, kad se očekuje dalje usporavanje širenja virusa. Sjedinjene Američke Države tek krajem marta ulaze u eksponencijalnu fazu rasta i postaju država sa daleko najvećim brojem slučajeva.

Dnevni kumulativni broj slučajeva (od dana 100. slučaja)

JUŽNA KOREJA Agresivan pristup testiranju i pojačane mere kontrole i nadzora virusa značajno su usporile širenje.

EVROPA Nakon nekoliko nedelja, primećuje se da mere socijalnog distanciranja i izolacije usporavaju širenje i izravnjuju krivu.

SAD Nepripremljenost zdravstvenog sistema, kao i nedostatak koordinacije od strane federalne vlade izazvali su eksponencijalni rast u broju slučajeva.

Izvor: HDX

Potencijalne ekonomske posledice

Pogođene industrije

Prosečan pad
cena akcija*:

AVIO INDUSTRIJA Usled zabrane kretanja i zatvaranja granica širom sveta, mnoge avio-linije su doživele smanjenje kapaciteta i do 90%, a procenjuje se da će industrija globalno izgubiti oko 113 milijardi dolara u 2020. Bez državne intervencije, preko pola svih avio-kompanija bi moglo da bankrotira.

-46%

INDUSTRIJA PUTOVANJA Tražnja za uslugama u sektoru putovanja je opala za 70-80% od početka 2020. Procenjen zajednički gubitak za industrije transporta, ugostiteljstva, hrane i pića, zabave i turizma iznosi oko 2,1 hiljadu milijardi dolara u 2020, a ugroženo je blizu 75 miliona radnih mesta, globalno posmatrano.

-44%

NAFTA I GAS Kombinovani efekti pada kratkoročne tražnje i povećane proizvodnje od strane zemalja OPEK-a izazvali su pad cene barela nafte na najniži nivo od 2002. godine (22,58 dolara po barelu). Ako bi cena nafte ostala na ovom nivou, 75% projekata u industriji postalo bi neprofitabilno, a gubici za 2020. bi bili oko 100 milijardi dolara.

-42%

AUTOMOBILSKA INDUSTRIJA Globalni proizvodni lanac automobila je pod pritiskom još od prvobitnog izbijanja virusa u Kini, a treutno fabrike većine evropskih i američkih proizvođača funkcionišu na 50% kapaciteta. Nastavak ovakvog trenda bi direktno i indirektno ugrozio oko 14 miliona radnih mesta samo u Evropi.

-29%

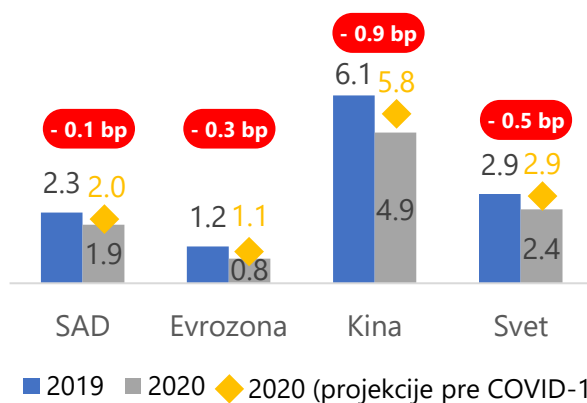
OSIGURAVAJUĆE KUĆE Najteže pogođeni su ponudoci životnog i zdravstvenog osiguranja, uglavnom zbog povećane kratkoročne tražnje i smanjenih kamatnih stopa. Krah svetskih berza takođe je uticao na nekih 40 hiljada milijardi dolara imovine kojom osiguravajuće kuće širom sveta upravljaju.

-29%

* U poslednjih 30 dana za date indekse

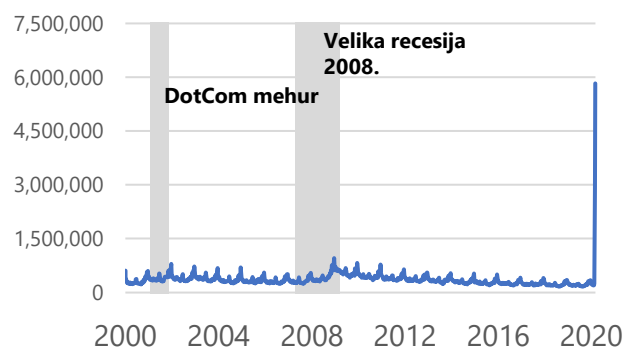
Ekonomski indikatori

Projekcije BDP rasta (%)

Izvor: OECD

Prijave za naknadu za nezaposlenost (SAD)

Izvor: FRED

Mere fiskalne i monetarne intervencije

FISKALNA POLITIKA se odnosi na način na koji država prikuplja (uglavnom kroz sistem oporezivanja) i koristi (troši) javne prihode. Fiskalnu politiku sprovode nadležne institucije (ministarstvo finansija), po direktnom nalogu vlade. Primarni cilj fiskalne politike je uticaj na realne ekonomske parametre, najčešće ostvarivanje prirodne stope nezaposlenosti i/ili pospešivanje realnog BDP rasta (podešenog za inflaciju).

MONETARNA POLITIKA je određena od strane monetarnog autoriteta jedne zemlje (centralne banke), koji deluje sinhrono sa ostatkom državnog aparata, ali je po pravilu nezavisna institucija. Monetarna politika sprovodi se kroz dirigovanje kamatnim stopama i količinom novca koji cirkuliše privredom. U većini zemalja, primarni cilj monetarne politike je održavanje cenovne stabilnosti kroz nisku stopu inflacije.

INSTRUMENTI

DRŽAVNI BUDŽET radi planiranja strateškog razvoja privrede

OPOREZIVANJE deluje anticiklično i omogućava povećano ulaganje

JAVNI DUG putem državnog ili inostranog bankarskog ili ne-bankarskog sektora

DIREKTNA ULAGANJA kao što su infrastrukturne investicije, plate i penzije

OPERACIJE NA OTVORENOM TRŽIŠTU prvenstveno radi ulivanja likvidnosti u finansijski sistem

KAMATNA STOPA u cilju podsticanja investicija ili štednje

OBAVEZNE REZERVE koje komercijalne banke moraju da održavaju

Pandemija COVID-19 izaziva reakcije kombinovanja ekspanzivne fiskalne i monetarne politike u cilju ublažavanja predstojeće recesije. Već je 193 zemalja najavilo diskrecione (ad hoc) promene svojih fiskalnih i monetarnih politika u pokušaju smanjivanja ekonomskih posledica pandemije, tj. posledica samih mera izolacije i zabrane kretanja koje su mnoge od njih i uvele. Ove diskrecione promene se najvećim delom odnose na uvođenje poreskih olakšica, podizanje nivoa državnog trošenja i javno zaduživanje (fiskalna ekspanzija), kao i snižavanje kamatnih stopa (monetarna ekspanzija).

KLJUČNI IZAZOVI: Glavna pitanja o uspešnosti kombinovanja ekspanzivnih fiskalnih i monetarnih politika mogu se podeliti po tri vremenska horizonta:

- ▶ Kapacitet država za pravovremeno i efektivno sprovođenje mera
- ▶ Ciljanje industrija i sektora koji su najviše pogođeni krizom
- ▶ Strateška alokacija sredstava na produktivne kapacitete
- ▶ Tranzicija na „novo normalno“ stanje i oživljavanje privrede
- ▶ Smanjivanje redistribucionih efekata krize na bogatstvo (nejednakosti)
- ▶ Prevencija ugrožavanja finansijske pozicije države usled zaduživanja
- ▶ Regulisanje sekundarnih i tercijarnih efekata politika u dugom roku

KRATKI ROK

SREDNJI ROK

DUGI ROK

Sjedinjene Američke Države

BDP 2019 (mlrd \$)
19.390

Ukupno obezbeđeno (mlrd \$)
2608

Zalog kao % BDP
13,4%

Fiskalna politika

- ▶ **Direktna ulaganja:** jednokratna pomoć domaćinstvima, subvencije za radna mesta, zdravstveni sistem, socijalna pomoć (6% BDP), podrška privredi
- ▶ **Poreske olakšice:** smanjenje poreza na doprinos, odlaganje poreza (3% BDP)
- ▶ **Likvidnost:** krediti i kreditne garancije (4,4% BDP)

Monetarna politika

- Ukupno obezbeđeno: **\$1500 mlrd**
- ▶ Kupovina obveznica na otvorenom tržištu u cilju smanjivanja kamatne stope za 150 baznih poena, na 0-0,25%
 - ▶ Stabilizacija finansijskih tržišta
 - ▶ Kratkoročno finansiranje likvidnosti
 - ▶ Smanjenje regulatornog pritiska

Ukupna založena sredstva od strane američke vlade predstavljaju najveći fiskalni paket pomoći u bilo kojoj privredi u istoriji. Pored fiskalnog paketa, Federalne rezerve (američka centralna banka) su uvele i retke mere monetarne politike, kao što su ukidanje stope obaveznih rezervi za banke i mogućnost za direktno kreditiranje privatnog sektora preko centralne banke. Zemlja je takođe suočena sa izazovom održavanja funkcionalnosti najvećeg finansijskog tržišta na svetu koje trpi istorijske gubitke od početka krize. Glavna implikacija ovog paketa stimulusa je značajan rast javnog duga SAD, za koji se očekuje da poraste sa 23,5 na 25 hiljada milijardi dolara, čime bi daleko nadmašio nivo duga s početka mandata predsednika Donalda Trampa i nastavio da bude daleko najviši nivo javnog duga na svetu.

Direktna ulaganja po budžetskim kategorijama

Ukupna direktna ulaganja \$2000 mlrd	Fizička lica \$560 mlrd	Direktni transferi \$300 mlrd
		Pomoć nezaposlenima \$260 mlrd
	Velike korporacije \$500 mlrd	Avio-kompanije \$58 mlrd
		Nacionalna bezbednost \$17 mlrd
		Ostalo \$425 mlrd
	Mala preduzeća \$377 mlrd	Novi krediti \$350 mlrd
		Grantovi i ostalo \$27 mlrd
	Lokalna samouprava \$339 mlrd	Borba protiv COVID-19 \$274 mlrd
		Ostalo \$65 mlrd
	Javno zdravlje \$153 mlrd	Bolnice \$100 mlrd
Ostalo \$71 mlrd	Razvoj vakcine, pristup lekovima, ostalo \$53 mlrd	
	Studentski krediti, racionisanje, ostalo \$71 mlrd	

Evropa

Fiskalna politika

Monetarna politika

Nemačka

BDP 2019
(mlrd \$)

Ukupno obezbe.
(mlrd \$)

Zalog kao
% BDP

3846

1969

51%

- ▶ Direktna ulaganja: zdravstvena oprema, subvencije za radna mesta, pomoć malim i srednjim preduzećima (4,4% BDP)
- ▶ Poreske olakšice: odlaganja poreza (13% BDP)
- ▶ Likvidnost: krediti i kreditne garancije (34% BDP)

Francuska

BDP 2019
(mlrd \$)

Ukupno obezbe.
(mlrd \$)

Zalog kao
% BDP

2708

625

23%

- ▶ Direktna ulaganja: zdravstveni sistem, subvencije za radna mesta, podrška malim i srednjim preduzećima (0,8% BDP)
- ▶ Poreske olakšice: odlaganje i ukidanje poreza (8,5% BDP)
- ▶ Likvidnost: kreditne garancije i mikro-krediti (14% BDP)

Italija

BDP 2019
(mlrd \$)

Ukupno obezbe.
(mlrd \$)

Zalog kao
% BDP

2001

424

21%

- ▶ Direktna ulaganja: zdravstvena oprema, jednokratna pomoć preduzetnicima (0,9% BDP)
- ▶ Poreske olakšice: smanjenje poreza, moratorijum na kredite i hipoteke (11% BDP)
- ▶ Likvidnost: krediti i kreditne garancije (9% BDP)

Španija

BDP 2019
(mlrd \$)

Ukupno obezbe.
(mlrd \$)

Zalog kao
% BDP

1393

164

12%

- ▶ Direktna ulaganja: zdravstvena oprema, jednokratna pomoć ugroženim grupama, podrška privredi (1% BDP)
- ▶ Poreske olakšice: smanjenje poreza, moratorijum na kredite i hipoteke (2% BDP)
- ▶ Likvidnost: garancije (9% BDP)

Ujedinjeno Kraljevstvo

BDP 2019
(mlrd \$)

Ukupno obezbe.
(mlrd \$)

Zalog kao
% BDP

2824

505

18%

- ▶ Direktna ulaganja: subvencije za radna mesta, podrška privredi, zdravstveni sistem (1% BDP)
- ▶ Poreske olakšice: odlaganje poreza (1,2% BDP)
- ▶ Likvidnost: krediti i kreditne garancije (16% BDP)

Evropska centralna banka
Ukupno obezbeđeno: **\$940 mlrd**

- ▶ Kupovina obveznica na otvorenom tržištu u cilju smanjivanja kamatne stope na -0,75%
- ▶ Kratkoročno refinansiranje i kolateralizacija banaka radi održavanja likvidnosti

Ukupno obezbeđeno: **\$752 mlrd**

- ▶ Kupovina obveznica na otvorenom tržištu radi smanjenja kamatne stope na 0,1%
- ▶ Repo transakcije na tržištu deviza radi očuvanja vrednosti funte

Sveukupno, najveće evropske privrede obezbedile su značajne količine sredstava (u odnosu na BDP). Nakon dužeg perioda austeriteta (štednje), Nemačka je u stanju da alocira najznačajniju količinu sredstava u borbi protiv recesije, dok će kod Italije i Španije navedene mere izazvati znatan rast javnog duga, što će opteretiti državne finansije u dugom roku. U proseku, glavni fokus fiskalnih intervencija je pomoć privrednim subjektima u vidu poreskih olakšica i obezbeđivanja likvidnosti, dok je cilj monetarne politike obezbeđivanje jeftinog finansiranja.

Azija

			Fiskalna politika	Monetarna politika
	Kina		<ul style="list-style-type: none"> ▶ <u>Direktna ulaganja</u>: infrastruktura, socijalno osiguranje, mere prevencije i zaštite, zdravstvena oprema ▶ <u>Olakšice</u>: smanjenje poreza i ukidanje poreza na kontribucije ▶ <u>Likvidnost</u>: kreditiranje malih i srednjih preduzeća 	<p>Ukupno obezbeđeno: \$630 mlrd</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kratkoročno finansiranje likvidnosti ▶ Smanjivanje referentne kamatne stope za 50-100 baznih poena na 3,05%
BDP 2019 (mlrd \$)	Ukupno obezbeđ. (mlrd \$)	Zalog kao % BDP		
14.300	183	1,2%		
	Japan		<ul style="list-style-type: none"> ▶ <u>Direktna ulaganja</u>: zdravstveni sistem, direktna podrška privredi, jednokratna gotovinska pomoć domaćinstvima (0,1% BDP) ▶ <u>Poreske olakšice</u>: odlaganje poreza (4,8% BDP) ▶ <u>Likvidnost</u>: krediti i kreditne garancije (0,3% BDP) 	<p>Ukupno obezbeđeno: \$196 mlrd</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Stabilizovanje finansijskih tržišta kroz ulaganja u finansijske instrumente ▶ Smanjivanje kamatne stope na korporativni dug na 0%
BDP 2019 (mlrd \$)	Ukupno obezbeđ. (mlrd \$)	Zalog kao % BDP		
5110	265	5,2%		
	Indija		<ul style="list-style-type: none"> ▶ <u>Direktna ulaganja</u>: jednokratna pomoć ugroženim grupama, racionisanje, zdravstveni sistem (0,9% BDP) ▶ <u>Poreske olakšice</u>: odlaganje poreza (0,2% BDP) 	<p>Ukupno obezbeđeno: \$57 mlrd</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Smanjivanje međubankarske prekončne kamatne stope na kreditne olakšice na 4,4% ▶ Ukidanje restrikcija na strana portfolio ulaganja
BDP 2019 (mlrd \$)	Ukupno obezbeđ. (mlrd \$)	Zalog kao % BDP		
3202	35	1,1%		
	Južna Koreja		<ul style="list-style-type: none"> ▶ <u>Direktna ulaganja</u>: zdravstveni sistem, podrška domaćinstvima, subvencije za radna mesta, podrška privredi ▶ <u>Poreske olakšice</u>: smanjenje poreza ▶ <u>Likvidnost</u>: krediti i kreditne garancije 	<p>Ukupno obezbeđeno: \$65 mlrd</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Kratkoročno finansiranje likvidnosti ▶ Smanjivanje referentne kamatne stope na 0,75% ▶ Stabilizacija tržišta obveznica ▶ Smanjenje restrikcija na trgovinu devizama
BDP 2019 (mlrd \$)	Ukupno obezbeđ. (mlrd \$)	Zalog kao % BDP		
1690	113	6,7%		
	Turska		<ul style="list-style-type: none"> ▶ <u>Direktna ulaganja</u>: povećanje penzija, podrška privredi, jednokratna gotovinska pomoć domaćinstvima (1,2% BDP) ▶ <u>Poreske olakšice</u>: odlaganje i smanjenje poreza (0,3%) ▶ <u>Likvidnost</u>: kreditne garancije (0,5% BDP) 	<p>Ukupno obezbeđeno: \$40 mlrd</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Smanjivanje referentne kamatne stope na 9,75% ▶ Kratkoročno finansiranje likvidnosti ▶ Kupovina inostranih obveznica
BDP 2019 (mlrd \$)	Ukupno obezbeđ. (mlrd \$)	Zalog kao % BDP		
740	15	2,0%		

U većini slučajeva, glavno težište fiskalnih intervencija najvećih azijskih privreda će biti na direktnim ulaganjima u vidu gotovinskih transfera, socijalne pomoći, subvencija za radna mesta i infrastrukturnih investicija, ali i obezbeđivanja likvidnosti. Monetarna politika će se osloniti na kupovinu obveznica radi povećanja cirkulacije novca u privredi, kao i na smanjivanje kamatnih stopa. U proseku, manje sredstava (u odnosu na BDP) je izdvojeno nego u Evropi.

Srbija

BDP 2019 (mlrd \$)

51,4

Ukupno obezbeđeno (mlrd \$)

5,7

Zalog kao % BDP

11,8%

Fiskalna politika

Monetarna politika

- ▶ **Direktna ulaganja:** jednokratna pomoć domaćinstvima, jednokratna pomoć malim i srednjim preduzećima, podrška privredi, subvencije za radna mesta (3,1% BDP)
- ▶ **Poreske olakšice:** odlaganje poreza, ukidanje PDV-a za davaoce donacija (3,2% BDP)
- ▶ **Likvidnost:** krediti i kreditne garancije (4,8% BDP)

Ukupno obezbeđeno: **\$ 37 mil**

- ▶ Smanjivanje referentne kamatne stope za 50 baznih poena, na 1,75%
- ▶ Kratkoročno refinansiranje banaka radi održavanja likvidnosti
- ▶ Stabilizacija deviznog kursa
- ▶ Moratorijum na otplatu kredita

Vlada Srbije objavila je paket fiskalnih mera koje za cilj imaju smanjivanje negativnih efekata prouzrokovanih pandemijom COVID-19, koji prioritizuje tri seta mera. **Prvi set** se primarno odnosi na odlaganje plaćanja dospelih poreskih obaveza, uz otplatu na rate, najranije od početka 2021. **Drugi set** odnosi se na direktnu pomoć preduzetnicima, mikro, malim i srednjim preduzećima, kao i subvencije velikim preduzećima radi održavanja trenutnog nivoa zaposlenosti. **Treći set** za cilj ima održavanje likvidnosti privrednih subjekata kroz programe dodele kredita i garantnih šema komercijalnim bankama za održavanje likvidnosti i obrtnih sredstava kompanija. Osnovni motivi predloženih mera su smanjenje otperećenja na privredne subjekte u kratkom roku, amotizovanje pada realnih varijabli, kao što je nezaposlenost i, najzad, podsticanje tražnje u srednjem roku, po završetku vanrednog stanja.

Direktna ulaganja po sektorima i svrsi

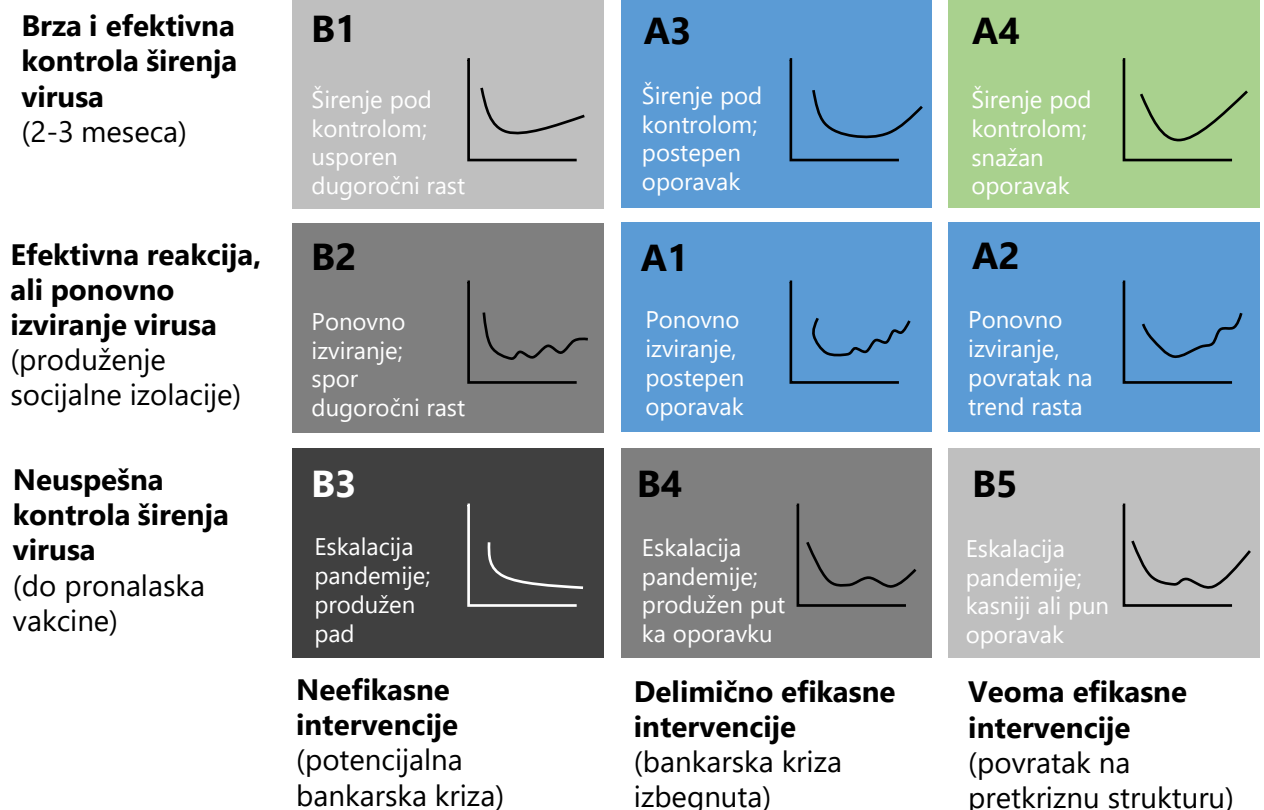
Ukupna direktna ulaganja \$2,58 mlrd	Privatni sektor \$2,52 mlrd		Direktna pomoć preduzetnicima, malim i srednjim preduzećima	\$85 mil
			Direktna pomoć velikim preduzećima	\$4 mil
			Moratorijum na isplatu dividendi	\$16 mil
	LIKVIDNOST 	Finansijska podrška privredi	\$220 mil	
		Garantna šema za kredite	\$2200 mil	
	Fizička lica \$64 mil		Direktni transferi	\$64 mil

Analiza scenarija

MOGUĆI ISHODI Imajući u vidu da se nalazimo tek na početku krize, precizno prognoziranje sveobuhvatnih posledica na privredu sa ekonomske tačke gledišta još uvek je skoro nemoguće. Iz ovog razloga se brojni analitičari fokusiraju na analize različitih scenarija, uzimajući u obzir različite moguće ishode. Jednu takvu analizu je objavila konsultantska kuća *McKinsey*.

Uticaj pandemije COVID-19 na BDP

Projekcije kretanja rasta BDP-a će u najvećoj meri zavisi od efektivnosti **zdravstvenih politika** (vertikalna osa) i **ekonomskih politika** (horizontalna osa):

Izvor: McKinsey & Company

Zaključak

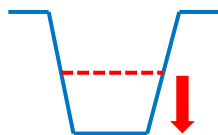
KOMENTARI AUTORA Iz svega navedenog, može se zaključiti da ekonomske politike (fiskalne i monetarne) različitih država variraju u odnosu na: stepen transmisije virusa, raspon preduzetih mera prevencije (od socijalnog distanciranja do obaveznih zabrana kretanja), pripremljenost zdravstvenog sistema, finansijski kapacitet države, efektivnost i efikasnost državnih institucija.

Takođe, neizostavno je pomenuti da je jedna od glavnih determinanti opsega i strukture državnih intervencija zapravo politička sklonost prema državnoj intervenciji (od strane evropskih zemalja i SAD koje se uglavnom oslanjaju na manje distorzivne mere – obezbeđivanje likvidnosti, poreske olakšice, do azijskih zemalja koje uključuju veće mere redistribucije bogatstva i socijalne pomoći).

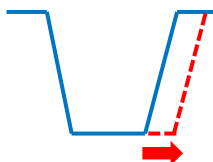
Najzad, može se zaključiti da mere koje je predložila Vlada Republike Srbije predstavljaju kombinaciju mera za podršku privredi i obezbeđivanje likvidnosti sa jedne strane, i određenih mera socijalne pomoći sa druge strane. Kao takve, mere su sveobuhvatne, a njihov uspeh u suzbijanju posledica recesije zavisice od pravovremene i efikasne implementacije, kao i od same dužine trajanja vanrednog stanja.

KAKO PRATITI SITUACIJU? Prema preporukama konsultantske kuće *McKinsey*, postoje setovi ekonomskih i epidemioloških indikatora koji mogu odgovoriti na najbitnija pitanja:

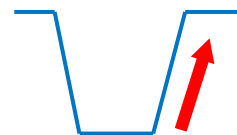
Dubina recesije
Koliki je pad tražnje?

Dužina recesije
Koliko dugo će trajati?

Oblik oporavka?
Kog oblika bi mogao biti oporavak

INDIKATORI

EPIDEMIOLOŠKI

- ▶ Vreme implementacije i raspon mera izolacije
- ▶ Odnos broja novih slučajeva i odrađenih testova
- ▶ Geografska raspodela slučajeva u odnosu na privredne centre

- ▶ Rast broja slučajeva
- ▶ Sezonalnost virusa
- ▶ Broj testova na milion stanovnika
- ▶ Iskorišćenost bolničkih kapaciteta
- ▶ Stopa smrtnosti

- ▶ Efektivna integracija mera javnog zdravlja sa ekonomskom aktivnošću
- ▶ Mogućnost mutiranja virusa

EKONOMSKI

- ▶ Smanjenje potrošnje na trajna dobra (npr. automobile)
- ▶ Stepenn promene potrošačkih navika (npr. restorani, teretane)
- ▶ Obim smanjenja putovanja

- ▶ Kašnjenje isplata, nemogućnost isplate
- ▶ Finansijska tržišta
- ▶ Indeks sigurnosti privrednih subjekata
- ▶ Prijave za naknadu za nezaposlenost

- ▶ Oporavak zemalja koje su ranije bile izložene virusu (npr. Kina)
- ▶ Rane akcije javnog i privatnog sektora u cilju obnavljanja privrednih aktivnosti

Izvor: McKinsey & Company

Bibliografija

- COVID-19 Coronavirus Pandemic. Worldometers. 6. april 2020.
- Timeline: How the new coronavirus spread. Al Jazeera. 6. april 2020.
- Coronavirus. European Central Bank. 4. april 2020.
- Policy Responses to COVID-19 IMF. 3. april 2020.
- COVID-19 Facts and Insights. McKinsey. 3. april 2020.
- Covid-19 Impacted Over 1.1 Million EU Automotive Jobs So Far. European Automobile Manufacturers' Association. 2. april 2020.
- How major economies are trying to mitigate the coronavirus shock. Financial Times. 2. april 2020.
- How hard will the coronavirus hit the travel industry? National Geographic. 2. april 2020.
- What is the coronavirus and what happens now it is a pandemic? Wired UK. 1. april 2020.
- The fiscal response to the economic fallout from the coronavirus. Bruegel. 1. april 2020.
- Program ekonomskih mera Vlade za pomoć privredi. N1 Beograd. 31. mart 2020.
- Estimates of the severity of coronavirus disease 2019: a model-based analysis. The Lancet Infectious Diseases. 30. mart 2020.
- Bank of Japan sees deeper pain, even after COVID-19 emergency easing. The Japan Times. 25. mart 2020.
- 7 financial heavyweights have unveiled forecasts for a sudden US recession. Here's what they had to say about the economic damage coronavirus will cause. Markets Insider. 21. mart 2020.
- Coronavirus is grounding the world's airlines. The Economist. 15. mart 2020.
- Federal Reserve issues FOMC statement. Federal Reserve. 15. mart 2020.
- Global oil demand to decline in 2020 as coronavirus weighs heavily on markets. International Energy Agency. 9. mart 2020.
- IATA Update COVID-19 Financial Impact – Relief measures needed-. International Air Transport Association. 5. mart 2020.

Centar za međunarodnu javnu politiku

Jove Ilića 165, Beograd, Republika Srbija

Telefon: +38169 400 33 22

Faks: 011/2491-501

E-mail: office@cmjp.rs

www.cmjp.rs

6. april 2020.